HE 98/2020 vp

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Asiantuntijalausunto

8.9.2020

Ulkoasiainvaliokunta

Sisäministeriön asiantuntijalausunto: HE 98/2020 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa sisäministeriöltä koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 98/2020 vp). Toteamme lausuntonamme seuraavaa.

Turvallisuuden huomioiminen viestintäverkkojen kehityksessä

Teknologisen kehityksen myötä viestintäverkkojen kuten 5G:n merkitys tulee kasvamaan yhteiskunnassa tulevaisuudessa. On selvää, että Suomelle on tärkeää hyödyntää 5G:n tuomia mahdollisuuksia. Viestintäverkot ovat osa kriittistä infrastruktuuria, mutta myös erilaiset yhteiskunnan kriittiset toiminnot ja palvelut, kuten liikenne ja terveydenhuolto, tulevat hyödyntämään tehostuvaa verkkoa.

Koska viestintäverkot tulevat ohjaamaan entistä enemmän yhteiskunnan kriittisiä toimintoja, on tärkeää huolehtia verkkojen luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Viestintäverkkoihin liittyvät kysymykset kytkeytyvät aiempaa tiiviimmin myös kansallisen turvallisuuden kysymyksiin, koska viestintäverkon kautta on mahdollista puuttua yhteiskunnan kannalta keskeisiin toimintoihin.

Tässä globaalissa ja digitalisoituvassa maailmassa, jossa suurvaltojen keskinäiset suhteet vaikuttavat kansainvälispoliittiseen tilanteeseen, on tärkeää, että Suomi huolehtii turvallisuudestaan kansalliset intressit kokonaisvaltaisesti huomioiden. Kansallisen turvallisuuden merkitystä on tarkasteltu ehdotuksessa kattavasti.

Koska kansallinen turvallisuus on aikaan sidottua ja siihen liittyvät näkökulmat voivat vaihdella toimintaympäristön muutosten mukana, on myös jatkossa erityisen tärkeää arvioida verkon turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä laaja-alaisesti ja säännöllisin väliajoin, jotta lainsäädäntö on ajantasaista myös tulevaisuudessa.

Viestintäverkon kriittisiä osia koskeva sääntely (244 a §, 244 b §)

Hallituksen esityksen valmistelussa on yhteensovitettu onnistuneesti kehittyvien viestintäverkkojen mahdollisuudet ja turvallisuuden tarpeet. Viestintäverkkojen kriittistä osaa koskevien pykälien valmisteluun on liikenne- ja viestintäministeriön

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

johdolla osallistunut myös ulkoministeriön, puolustusministeriön ja sisäministeriön asiantuntijoita.

Sisäministeriö tukee lainsäädäntöehdotukseen kirjattua sääntelyä, joka huomioi kansallisen turvallisuuden intressit viestintäverkon kriittisissä osissa. Kansallisen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että ehdotettu sääntely on myös taannehtivaa, jotta viestintäverkkojen turvallisuudesta voidaan huolehtia tehokkaasti.

On kuitenkin tärkeää, että verkkoteknologian kehittyessä ehdotettuja säännöksiä ja niiden ajantasaisuutta arvioidaan säännöllisesti kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Ajantasaisuutta arvioitaessa uudella perustettavalla verkkoturvallisuuden neuvottelukunnalla ja sen suosituksilla tulee olemaan keskeinen merkitys (244 b §).

Muita huomioita

Sisäministeriön näkemyksen mukaan on tärkeää huomioida turvallisuusnäkökohdat ja turvallisuusviranomaisten toimintaedellytykset **verkkotoimilupien ja radiolupien myöntämisessä**. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa ansiokkaasti todetaan, viestintäverkkojen ja viestintäpalveluiden luotettavuus ja turvallisuus ovat ehdottomia edellytyksiä yhteiskunnan elintärkeille toiminnoille. Viestintäverkkojen varassa toimivat useimmat yhteiskunnan, kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen kannalta välttämättömät palvelut. Näiden palveluiden on toimittava luotettavasti sekä normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa, että poikkeusoloissa.

Sisäministeriö kannattaa muutoksia, joissa huomioidaan painavat perusteet sekä kansallinen turvallisuus radiolupien sekä verkkotoimilupien myöntämisessä, siirtämisessä ja vuokrauksessa. Tämä on huomioitu myös kansallisessa 5G-verkkojen turvallisuutta koskevassa riskiarviotyössä.

Tekniikan kehittyessä ja muun muassa 5G-verkkoja käyttöön otettaessa esitutkintaviranomaiset saattavat **uusien salauskerrosten sekä sirpaleisen ja virtuaalisen rakenteen** myötä menettää pääsyn tärkeisiin tietoihin tai se saattaa ainakin merkittävästi vaikeutua. Esitutkintaviranomaisten toimintakyvyn heikkeneminen vaarantaa oikeusturvan toteutumisen ja rapauttaa luottamusta kyberympäristöön. Tästä syystä on keskeistä varmistaa myös lainsäädännössä, että esitutkintaviranomaisten nykyinen toimintakyky turvataan.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan **verkkotoimiluvan jatkamisen edellytykseksi** esitetty 17 a §:n 2 momentin kolmas kohta on erittäin kannatettava, sillä viranomaisten tarvitseman taajuuskapasiteetin saatavuus ja viestinnän häiriöttömyys sekä jatkuvuus ovat viranomaisten toiminnan ja kansallisen turvallisuuden kannalta elintärkeää. Sisäministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten mahdollisuudet täyttää niille määrätyt tehtävät ovat merkittävästi riippuvaisia tietoverkoista ja tietojärjestelmien toimivuudesta. Sisäministeriön toimialojen keskeisten operatiivisten tietojärjestelmien käytettävyysvaatimukset ovat keskimäärin 99 % ja hätäkeskusjärjestelmässä vieläkin korkeampi (99,996 %).

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 20 §:än **ohjelmistotoimiluvan myöntämisen esteeksi** ehdotettu rikoslain 34 a luvun 1 §:n 2-kohdassa tarkoitettu terroristisena tekona rangaistavaksi säädetty julkinen kehottaminen rikokseen on perusteltu lisäys. Sama koskee ohjelmistotoimiluvan peruuttamista pykälässä 32.

Vastaava säännös olisi perusteltua lisätä myös 40 §:n 8 momenttiin. Tällöin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta annetun lain 40 §:n 8 momentti olisi seuraava: ”Radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan taikka 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan *tai mainitun lain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn julkiseen kehottamiseen rikokseen.”*

Kansallisen turvallisuuden yksikön johtaja Petri Knape